

UVODNIK

SPOL IN NJEGOV POMEN V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

V tej številki revije *Andragoška spoznanja* se ukvarjamo z raziskovanjem spola in njegove vpletenosti v področje izobraževanja odraslih z različnih svetovnih perspektiv. Hearn in Collinson (2017, str. 27) povzemata spol kot »zelo kompleksno skupino utelešenih, institucionaliziranih struktur, praks in procesov« ter kot enega najbolj temeljnih in vplivnih družbenih principov, ki je ustvarjen znotraj zelo različnih kontekstov. Tako ženske in ženstvenosti kot moški in moškosti so videni kot družbeno zgrajeni, ustvarjeni in poustvarjeni, spremenljivi in spreminjajoči se v času in prostoru, znotraj različnih družb in življenjskih tokov. Pojmovanje spola je lokalno in globalno, vendar je na lokalni ravni ženskost in moškost treba razumeti znotraj konteksta kultur, etik, religij, prostora in jezika.

S tematsko številko želimo nadaljevati pogovor o spolu prek raziskovanja njegovega pojmovanja, pri čemer spol in njegovo mesto v družbi ponujamo v ponovni premislek. O pravičnosti, ženstvenosti in normah hegemonске moškosti razpravljamo s ciljem ustvarjanja boljše, bolj družbeno ozaveščene realnosti.

Darlene Clover, Nancy Taber in Kathy Sanford raziskujejo spol prek teorij predstav kot nečesa, kar vzpostavljanja vednost. Njihov članek se ukvarja z muzejskimi praksami, ki vedno znova vzpostavljajo hegemonsko moškost in tradicionalno ženstvenost. Avtorice uporabljajo metodologijo t. i. feminističnega muzejskega heka, s katero se uprejo muzejskim predstavam moči, ki ohranjajo binarij moškosti in ženstvenosti, in sicer tako, da na »bojišču« muzeja ponudijo globlji vpogled v rabo podob in jezika z vidika spola.

Hegemonška moškost je prav tako tema članka Annette Foley. Nekatere feministične teoretikarke se na splošno strinjajo, da v nekaterih primerih nepravilni, slabši položaj ne vpliva le na sposobnosti žensk, da bi dosegle enake pravice in položaj kot moški, ampak da lahko v enako slab položaj postavlja tudi nekatere skupine moških (Courtenay, 2000). Na podlagi raziskovalnega programa o moških lopah v avstralskem kontekstu avtorica predstavlja argument, da prostor, namenjen moškim, na primer moške lope, lahko in tudi dejansko prispeva k razvoju zmožnosti (Sen, 1997), ki pripomorejo k doseganju boljšega zdravja in počutja ranljivih moških.

Renata Šribar sledi razvoju s spolom povezanih kategorij od Simone de Beauvoir do Judith Butler in še naprej ter se na podlagi tega sprašuje, kateri diskurzi, povezani z ospoljenimi telesi, so osvobajajoči ter kateri ospoljeni miti, fraze in argumenti so zatiralne narave. V članku razpravlja o taksonomiji institucij Evropske unije v sklopu uradnih terminologij in konceptualnih ambivalenc na področju spola pri diskriminaciji vedenja v Evropski uniji. Članek zaključuje z ugotovitvijo o pomanjkanju s spolom povezanega raziskovanja na področju izobraževanja odraslih, kar je skrb zbudujoča, saj je eno od načel tega področja prav razvijanje kritičnega mišljenja v boju proti diskriminaciji.

Anitra Goriss-Hunter, Adele Echter, Taiwo Oseni in Sally Firmin se v kontekstu izobraževanja na področju znanosti, tehnologije, strojništva, matematike in medicine (STEMM) na eni od avstralskih univerz ukvarjajo z »odpravljanjem« spola. Njihov članek raziskuje tematiko premajhne vključenosti žensk v znanstveno izobraževanje. Opirajo se na teorije spola, ki izobraževalna okolja, kot so univerze, prepozna kot strateška prizorišča vpliva, kot prostore, kjer verjetno lahko prihaja do odprtih razprav in odnosov med spoloma. Članek temelji na metodologiji samoizobraževanja, s katerim članice Ženske skupine za znanost, strojništvo in informacijsko tehnologijo na Avstralski zvezni univerzi premoščajo omejitve tradicionalnih spolnih pripovedi in spodbujajo ženske, da se vključujejo v STEMM.

Obe knjigi, izbrani za recenzijo v tej posebni številki, še nadalje usmerjata našo pozornost h kompleksni naravi vprašanja o spolu.

Znanost (brez) mladih: Zgodnje stopnje znanstvene kariere skozi perspektivo spola (urednica Ana Hofman) je rezultat evropskega projekta GARCIA, v katerem se ukvarjajo s spolnimi neenakostmi v akademskih krogih. Publikacija daje vpogled v kompleksno naravo režimov spola v slovenskem akademskem okolju.

Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality (urednika Roman Kuhar in David Patterson) pa prinaša analizo kampanj, v katerih se ljudje po Evropi mobilizirajo v nasprotovanju razvoju na področju spola, ter raziskuje prilaščanje jezika, uporabljenega za nasprotovanje pravicam žensk, skupnosti LGBTIQ in številnih drugih, na primer beguncev in migrantov. Knjiga kritično raziskuje te kampanje proti enakosti.

Monika Govekar-Okoliš in Renata Kranjčec se v netematskem članku ukvarjata z vlogo mentorjev pri formalnem mentorstvu študentom višjih šol. Ugotovitve kažejo na medsebojno povezavo med poznavanjem nalog in tem, kako dobro so te opravljene in realizirane.

Annette Foley

LITERATURA

- Courtenay, W. (2000). Constructions of masculinity and their influence on men's well-being: A theory of gender and health. *Social Science and Medicine*, 50, 1385–1401.
- Hearn, J. in Collinson, D. (2017). Men, masculinities and gendered organizations. V R. Aldag in S. Nkomo (ur.), *Oxford Research Encyclopedia of Business and Management* (str. 35). New York: Oxford University Press.
- Sen, A. (1997). Editorial: Human capital and human capability. *World Development*, 25(12), 1959–61.